

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

Protokolant Kamila Ożarowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego,
w sprawie **A.G.**

skazanego z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i inne,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 30 listopada 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść,

od wyroku Sądu Rejonowego w Lublińcu

z dnia 17 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 346/21,

**uchyła zaskarżony wyrok co do orzeczenia o karze łącznej
pozbawienia wolności i warunkowym zawieszeniu jej wykonania
oraz rozstrzygnięcia o karach jednostkowych pozbawienia
wolności i w tym zakresie sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowego w Lublińcu.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Lublińcu wyrokiem z dnia 17 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 346/21, uznał oskarżonego A.G. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k., za które wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności, oraz przestępstwa z art. 178a § 1 k.k., za które wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 1 i 2 wyroku). Na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. Sąd połączył orzeczone wobec oskarżonego jednostkowe kary pozbawienia wolności w punktach 1 i 2 wyroku i w ich miejsce wymierzył oskarżonemu karę łączną roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 3 wyroku), na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. warunkowo zawieszając wykonanie orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności na okres próby lat 3 (pkt 4 wyroku).

Ponadto, Sąd Rejonowy w Lublińcu na podstawie art. 42 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k. za czyn z punktu 1 orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 5 lat, a za czyn z punktu 2 zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 4 lat (pkt 5 i 6 wyroku). Na podstawie art. 90 § 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. Sąd I instancji połączył orzeczone wobec oskarżonego w punktach 5 i 6 wyroku środki karne w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i orzekł wobec oskarżonego łączny środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 7 lat (pkt 7 wyroku). Sąd orzekł również, na podstawie art. 43a § 2 k.k., od oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 5 000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (pkt 8 wyroku), a na podstawie art. 47 § 3 i 4 k.k. obowiązek zapłaty nawiazki na rzecz pokrzywdzonego M.B. w kwocie 2000 zł (pkt 8 wyroku).

Wyrok Sądu Rejonowego w Lublińcu nie został zaskarżony przez strony i uprawomocnił się w dniu 25 stycznia 2022 r.

Kasację od powyższego wyroku wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając go w części dotyczącej orzeczenia o środku probacyjnym, zawartego w punkcie 4 jego części dyspozytywnej, na niekorzyść skazanego A.G., zarzucając:

„rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 69 § 1 k.k. polegające na warunkowym zawieszeniu na okres próby wynoszący 3 lata wykonania orzeczonej wobec oskarżonego kary łącznej roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności w sytuacji, gdy stosownie do

brzmienia wskazanego przepisu sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze nieprzekraczającym roku, a zaskarżonym wyrokiem wobec A.G. została orzeczona kara łączna przekraczająca ten wymiar”.

Formułując powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Lublińcu w zaskarżonej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zarzut podniesiony przez skarżącego w kasacji okazał się zasadny.

Rację ma skarżący twierdząc, że w przedmiotowej sprawie nie było możliwe warunkowe zawieszenie orzeczonej przez Sąd Rejonowy w Lublińcu kary łącznej. Jak bowiem wynika z art. 69 § 1 k.k. w obecnym brzmieniu, sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy jej wymiar nie przekracza roku. Tymczasem sąd *ad quem* w punkcie 3 wyroku orzekł karę łączną w wymiarze roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności. W konsekwencji nie było możliwe warunkowe zawieszenie łącznej kary pozbawienia wolności. Jej wymiar przekroczył bowiem rok. Orzeczenie o warunkowym zawieszeniu łącznej kary pozbawienia wolności zapadło zatem z rażąco obrazą art. 69 § 1 k.k.

Istotne w przedmiotowej sprawie są konsekwencje procesowe wynikające z faktu skutecznego zaskarżenia wyroku Sądu I instancji w przedmiotowej sprawie. Po pierwsze, Prokurator Generalny zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w Lublińcu „w części dotyczącej orzeczenia o środku probacyjnym”. Zaskarżenie tego wyroku kasacją tylko co do warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej pozbawienia wolności wskazuje, że kasacja ta skierowana jest co do kary, w tym wypadku do kary łącznej, skoro to wykonanie tej kary zostało warunkowo zawieszono (art. 536 k.p.k. w zw. z art. 447 § 2 k.p.k.). Po drugie, skarżąc orzeczenie, Prokurator Generalny wniósł o jego uchylenie w zaskarżonej części, tj. w tym zakresie, w jakim warunkowo zawieszono wykonanie orzeczonej kary łącznej. W uzasadnieniu skarżący wprost wskazuje, że „kara, wykonanie której bezpodstawnie warunkowo zawieszono, winna zostać orzeczona jako kara bezwzględna”, a uchylenie wadliwego wyroku w zaskarżonej części nie wymaga „wydania rozstrzygnięcia następczego” (s. 5 kasacji). Chodziłoby wówczas o „poprawienie” uchybienia w zakresie prawa materialnego w formule orzeczenia kasatoryjnego ograniczającego się do uchylenia fragmentu

rozstrzygnięcia, w którym zawarto wadliwy przepis prawa (zob. np. wyrok SN z dnia 7 listopada 2019 r., sygn. akt V KK 384/18).

Rzecz jednak w tym, że w układzie procesowym niniejszej sprawy uwzględnienie przez Sąd Najwyższy wniosku Prokuratora Generalnego, tj. wyłącznie uchylenie wyroku w zakresie warunkowego zawieszenia kary, skutkowałoby automatycznym wymierzeniem skazanemu bezwzględnej kary pozbawienia wolności. W ten sposób, gdyby przyjąć, że jest możliwe uchylenie wyroku w zakresie warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej pozbawienia wolności bez orzeczenia następczego, Sąd Najwyższy – wbrew treści art. 537 § 1 k.p.k. – dokonałby *de facto* zmiany zaskarżonego wyroku. Orzeczenie środka probacyjnego z art. 69 § 1 k.k. jest ściśle związane z orzekaniem kary pozbawienia wolności, co oznacza, że wadliwe zastosowanie tego środka, dotyczy wprost także orzeczonej kary, której wykonanie warunkowo zawieszono. Uchylenie tylko środka probacyjnego z art. 69 § 1 k.k. byłoby zmianą w zakresie rozstrzygnięcia o karze, co w postępowaniu kasacyjnym nie jest możliwe z uwagi na przepis art. 537 § 1 k.p.k.; Sąd Najwyższy stałby się wówczas sądem merytorycznym co do wymiaru kary (zob. wyrok SN z dnia 5 listopada 2019 r., sygn. akt III KK 479/18). Bezpośrednim rezultatem orzeczenia Sądu Najwyższego, formalnie kasatoryjnego, byłoby w rzeczywistości orzeczenie o bezwzględnej karze pozbawienia wolności „po raz pierwszy”, przy czym od orzeczenia tego nie przysługiwałby zwyczajny środek odwoławczy.

Tymczasem w każdej sytuacji, w której karnoprawną konsekwencją rozstrzygnięcia Sądu jest orzeczenie kary, w tym w szczególności kary pozbawienia wolności, oskarżonemu powinna przysługiwać gwarancja kontroli odwoławczej (zob. wyrok SN z dnia 20 października 2022 r., sygn. akt III KS 51/22). Taki wniosek wynika z konieczności zapewnienia oskarżonemu należytego standardu procesu karnego zagwarantowanego konstytucyjnie i konwencyjnie. Z art. 176 ust. 1 Konstytucji wywieść należy dwuinstancyjność postępowania sądowego, którą rozumie się jako gwarancję kontroli odwoławczej rozstrzygnięcia sądowego merytorycznie rozstrzygającego o sferze praw jednostki (zob. S. Steinborn, Ograniczenie zaskarżalności wyroku wydanego w I instancji jako środek uproszczenia procesu karnego w świetle prawa do dwuinstancyjnego postępowania [uwagi *de lege lata* i *de*

lege ferenda], „Gdańskie Studia Prawnicze” 2005, tom XIII, s. 377). Trybunał Konstytucyjny zasadę dwuinstancyjności pojmował zaś jako mechanizm zapewniający weryfikację rozstrzygnięcia podejmowanego przez sąd pierwszej instancji „przez dwukrotną ocenę stanu faktycznego i prawnego sprawy oraz kontroli prawidłowości stanowiska zajętego przez sąd pierwszej instancji” (zob. wyrok TK z dnia 13 lipca 2009 r., sygn. akt SK 46/08, OTK-A 2009/7, poz. 109). Każda decyzja o pozbawieniu wolności, niezależnie od tego, w jakiej postaci to następuje, wymaga sądowej weryfikacji i kontroli (zob. postanowienie TK z dnia 9 listopada 2009 r., sygn. akt S 7/09, OTK-A z 2009 r., Nr 10, poz. 154). Z kolei art. 14 ust. 5 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (dalej: MPPOiP) przewiduje prawo osoby skazanej za przestępstwo do odwołania się do sądu wyższej instancji w celu ponownego rozpatrzenia orzeczenia o winie i karze zgodnie z ustawą.

Z powyższych względów konieczne okazało się uchylenie rozstrzygnięcia nie tylko o warunkowym zawieszeniu kary pozbawienia wolności, ale również co do kary łącznej oraz co do kar jednostkowych za poszczególne przestępstwa. W świetle wspomnianego wymogu dwuinstancyjnej kontroli kary pozbawienia wolności utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku w zakresie orzeczonej bezwzględnej kary łącznej oraz jednostkowych kar pozbawienia wolności byłoby rażąco niesprawiedliwe w rozumieniu art. 440 k.p.k. To z kolei oznacza, że możliwe było orzeczenie Sądu Najwyższego na korzyść skazanego, pomimo że kasacja została wniesiona na jego niekorzyść (zob. art. 434 § 2 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.). Jednocześnie należy odnotować, że wraz z uchyleniem rozstrzygnięć o karze łącznej i karach jednostkowych uchyleniu podlega wyrok w zakresie orzeczonych środków karnych, świadczenia pieniężnego oraz nawiązki.

Wyraźnie trzeba jednak podkreślić, że z powyższego stanowiska nie wynika jakakolwiek ocena prawidłowości orzeczenia kar jednostkowych oraz kary łącznej w określonej wysokości. Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie nie ingeruje w ich wymiar oraz nie ocenia ich przez pryzmat dyrektyw sądowego wymiaru kary z art. 53 k.k. Jest to bowiem, jak już na wstępie zaznaczono, zakres kognicji sądu meriti; Sąd Najwyższy nie ma zaś w tej mierze uprawnienia. Kwestia wymiaru kary jest zatem otwarta. W ramach ponownego orzekania przez Sąd I instancji może ona

teoretycznie zostać wymierzona w wysokości tożsamej jak w uchylonym orzeczeniu, choć już bez warunkowego jej zawieszenia, albo ukształtowana w sposób odmienny (z zachowaniem zakazu *reformationis in peius*). Skutek niniejszego orzeczenia Sądu Najwyższego należy zatem rozumieć jedynie w ten sposób, że w przypadku orzeczenia o bezwzględnej karze pozbawienia wolności strony uzyskają możliwość jego zaskarżenia w zwyczajnym trybie w zgodzie z Konstytucją RP oraz Międzynarodowym Paktem Praw Obywatelskich i Politycznych.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji wyroku.

[MD]

[ał]